

درس اول

پیام و نکات آیات ۲ و ۳ سورة اعلی :

- ۱ - هر يك از موجودات جهان دارای ساقطار منظم و ویژه خود است.
- ۲ - هر موجودی به گونه ای ساقط شده است که هدف خاصی را دنبال می کند.
- ۳ - تقدیر همان تعیین برنامه و حرکت به سوی هدفی است که به خاطر آن آفریده شده است و هدایت هر موجودی متناسب با ساماندهی و تقدیر آن موجود است که به آن هدایت خاص می گویند. «درس اول - سال سوم»
- ۴ - آفرینش موجودات متفاوت بوده و شیوه هدایت آن ها نیز متفاوت (و متناسب با خلقت آن ها) است.
- ۵ - قانون مندی نظام هستی از این آیه مستفاد می شود.
- ۶ - **ترتیب خلقت ← ارستن ← تقدیر کردن ← هدایت**، مهم است.
- ۷ - (خلق) اشاره به توفه در خالقیت و (سوی)، (مدر)، (هدی) اشاره به توفه در ربوبیت دارد.

پیام و نکات آیات ۱۹۰ و ۱۹۱ سورة آل عمران:

- ۱ - کسی می تواند حقیقت جهان را به درستی دریابد که اهل تفکر باشد.
- ۲ - آفرینش جهان هدف دار است و هرکس فرمندتر باشد نشانه های بیشتری از هدفداری را درک می کند.
- ۳ - فرمندان دانا به یاد خدا هستند و هیچ حال از آن غافل نیستند.
- ۴ - موجودات این جهان در حکم یک مجموعه هدفمندانه که پیودگی، عبث و باطل بوده در آن راه ندارد.
- ۵ - این مجموعه هدفدار، نتیجه تدبیر و حکمت فدایی مدبر و حکیم است.
- ۶ - با (الذین) ویژگی های فرمندان بیان می شود که به ترتیب عبارتند از: ۱- یاد خدا در همه حال (ذکر) ۲- تفکر در آفرینش آسمان ها و زمین (تفکر). «ترتیب در تست ها مهم است»
- ۷ - نتیجه ای که فرمندان پس از تفکر و یاد خدا در آفرینش می گیرند این است که جهان هدف مند است. (وَبِنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا)
- ۸ - کلمه (حق) در این جا به معنی هدفمندی است.
- ۹ - دعای فرمندان این است که ما را از عذاب آتش دور کن. (فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ)
- ۱۰ - کلمه (هذا) اشاره دارد به آسمان ها و زمین و کلمه (اختلاف) به معنی آموشد است.

پیام و نکات آیه ۸۸ سورة نمل:

- ۱ - استکلام، نظم و هدف مندی مخلوقات نشانه آگاهی فراوند (خالق حکیم) است.
- ۲ - حرکت کوه ها که ناشی از حرکت پیوسته زمین است به حرکت ابر ها تشبیه شده است و این وجه تشبیه به حرکت نرم و یک نواخت و بی سر و صدا برمی گردد.
- ۳ - در این آیه سفن از صنع است یعنی فراوند جهان را که صنع اوست پنهان مستکلم و دقیق آفریده است. (نهایت استوار)
- ۴ - خلقت مکلم و استوار حاکی از خالق مدبر و حکیم است.
- ۵ - کاری که در نهایت ظرافت و دقت و استکلام و آراستگی باشد صنع گویند.
- ۶ - (اتقن کل شیء) اشاره به آن قسمت قطعه امام علی علیه السلام دارد که فرموده است: در آفرینش طوری اندازه ها را برقرار کرد که مکلم و استوار باشد و از همه ضریف باشد.
- ۷ - این آیه به (ذکر نکات علمی به عقب) که از ویژگی های اعجاز مفتوایی قرآن کریم است اشاره دارد. (درس سوم - سال سوم)

پیام و نکات آیه ۴۹ سورة قمر:

- ۱ - هر موجودی به اندازه ظرفیت وجودی خود آفریده شده (دارای ساقط ویژه منظم خداست) و هدایت شده است و کسی نمی تواند کوچکترین خللی در عالم بیابد.
- ۲ - هر قضای الهی بر یک تقدیر تکیه دارد و بر اساس آن تقدیر انجام می پذیرد. (درس پنجم - سال چهارم)
- ۳ - حکم و فرمان فراوند برای خلقت هر مخلوقی بر اساس تقدیر آن است. (رابطه بین قضا و تقدیر). (درس پنجم - سال چهارم)

پیام و نکات آیه ۴۴ سوره عنکبوت:

- ۱ - وقتی به روابط مستحکم و نظم استوار جهان می نگریم در می یابیم که جهان بر حق استوار است.
- ۲ - کسی می تواند حقیقت های جهان را دریابد که اهل ایمان باشد.
- ۳ - با این که آیات برای همه مردم است اما مومنان آنرا که از آن سود می برند.

نکته: در حالت کلی آیات این درس در پاسخ به این سوال است که: «ما در چگونه جهانی زندگی می کنیم؟»

پاسخ: جهانی که ما در آن زندگی میکنیم، جهانی منظم، استوار و هدفمند است که نتیجه تدبیر خالق آگاه و خبیر و حکیم است.

نکته: هر کجا که در آیات مبارکه از کلمه (حق) و (باطل و عبث نبودن) استفاده شده است اشاره به صفت حکمت خدا داشته و بیانگر هدفمندی نظام خلقت است.

پیام بیت:

این هم نقش عجب برود دیوار وجود
حرکت نکند نقش بود بر دیوار

- ۱ - کسی می تواند حقیقت این جهان را به درستی دریابد که در خلقت آسمان ها و زمین و پدیده های آن بیندیشد.
- ۲ - با وجود این همه نشانه در عالم هستی هر کس هدفمندی پیشه نکند و به درستی نیندیشد زیان آن را خواهد دید و جایگاه خود را در جهان نخواهد شناخت.
- ۳ - تصویر منظم و هدفمندی را که قرآن از عالم هستی ارائه داده است باید با عقل و استدلال، توسط انسان ها پذیرفته شود.
- ۴ - انسان با شناخت جهان از طریق عقل به شناخت خداوند حکیم و آگاه خبیر می رسد.
- ۵ - این بیت از سعری با آیات ۱۹۰ و ۱۹۱ آل عمران «إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخِلَافٍ...» ارتباط معنایی نزدیکی دارد.

ویژگی های خلقت از نظر امام علی علیه السلام - در خطبه ۹۰

- ۱ - بریع و بی سابقه بودن خلقت و استغاره نکردن از طرح و نقشه قبلی.
 - ۲ - آیه و نشانه بودن همه موجودات چه جاندار و چه بی جان بر حکمت و تدبیر الهی.
 - ۳ - وجود نظم مشفق و تقدیر و اندازه معین و متناسب با هدف در هر موجود.
 - ۴ - طراحی سافتار هر موجود به بهترین وجه ممکن.
 - ۵ - وجود هماهنگی و نظم در سافتار هر موجود با نوع کار و فعالیت که بر عهده دارند.
 - ۶ - تجاوز نکردن موجودات از تقدیر الهی و نظم تعیین شده و حرکت در چارچوب هدف.
- * عبارت « هر یک از موجوداتی که خدا آفریده برهان آفریدمگری و دلیل خداوندی اوست با آیه مبارکه «اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ» که هر چیزی پیش از آن نمایش دهنده خود باشد نمایش دهنده خداست ، ارتباط معنایی دارد . (درس اول - سال چهارم)

نکته: موجودات جهان دلیل بر وجود خدا، ولی وجود خدا علت موجودات جهان است .

- * عبارت « خدای متعال همه مخلوقات را بر اساس مقیاس ، نظم مشخص ، اندازه های مخصوص و مناسب با هر یک از مخلوقات آفریده است با آیه «إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَلَقْنَاهُ بِقَدَرٍ» ارتباط معنایی داشته و بیان کننده این است که قضای الهی بر تقدیر الهی تکیه دارد . (درس پنجم - سال چهارم)
- * ترتیب طراحی ← نظم ← هدف خاص آفرینش مهم است.
- * عبارت « آن را در میرانجام وظیفه و دست یابی به هدف خاص وی هدایت نمود » با آیه «وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى» ارتباط معنایی دارد.
- نکته:** پاراگراف «همه این کارها بدان جهت بود...» معلول پاراگراف قبلی « خدای متعال همه مخلوقات... » می باشد .

پیام آیات:

قرآن کریم چه تصویری از جهان به ما نشان می دهد هماهنگ، منظم، هدفمند
با تامل در آیات ابتدای درس و تکمیل جملات زیر، پاسخ سوال را به دست آورید.

ردیف	پیام	سوره/آیه
۱	هر یک از موجودات جهان دارای ساختار ویژه خود است.	اعلیٰ / ۳۰۲
۲	هر موجودی به گونه ای ساخته شده که هدف خاص دنبال می کند.	اعلیٰ / ۳
۳	عبث و بیهوده بودن در موجودات جهان راه ندارد.	آل عمران / ۱۹۰
۴	وقتی به روابط مستلزم و نظم استوار جهان می نگریم، در می یابیم که جهان بر حق استوار است.	عنکبوت / ۴۴
۵	استقامت، نظم و هوشمندی مفاوحت جهان نشانه ی علم و خلق بودن خداست	نمل / ۸۸
۶	کسی میتواند حقیقت جهان را ه درستی دریابد که احل فکر (ایمان) باشد	آل عمران / ۱۹۰ (عنکبوت / ۴۴)

متن درس:

قرآن کریم برای آن که انسان جایزه خود را در جهان بشناسد چه راهی پیشنهاد می کند؟

قرآن کریم از انسان ها می خواهد که درباره ی این تصویر بیندیشد و با عقل و استدلال و منطق آن را بپذیرند. از این رو مردم را دعوت می کند به پدیده های پیرامون خود نظر کنند؛ پدیده هایی چون آمد و شد شب و روز، خورشید، ماه، ستارگان، کوه ها، دشت ها، سپیده دم، گیاهان، جانوران، مراحل خلقت انسان، حرکت ابر ها و نزول باران که انسان ها در زندگی روزانه ی خود مشاهده می کنند و تفکر در آن ها برای هرکس امکان پذیر است. با وجود این نشانه ها، هر کس هوشمندی پیشه نکند و به درستی بیندیشد. زیان آن را خواهد دید و جایگاه خود در جهان را نخواهد شناخت.

جهان غیر واقعی

تصویری از یک جهان خیالی را با ذکر یک مثال ترسیم کنید:

تصور کنید در جهانی زندگی می کنید که در هر لحظه ممکن است بدون علت خاصی، حادثه ای رخ دهد، موجودی پدید آید یا از بین برود و اشیاء فصوصیات خود را از دست بدهند.

فرض کنید صبح که از خواب بیدار میشوید، در هوا معلق می مانید؛ می بینید که اجسام لفظه ای به زمین جذب می شوند و لفظه ای دیگر از زمین فاصله می گیرند. شیر آب را که باز می کنید، به جای آب، آتش خارج شود. هنگام صبحانه، وقتی شکر را در پای حل می کنید، پای شور شود. همین که لقمه ای به دهان می گذارید، آن لقمه به دهان پسییده و چرا نشود. و فاصله، از هر موجودی حرکت های غیر منتظره سرزند و هر چه تلاش کنید، نتوانید خود را با این حرکات هماهنگ کنید.

جهان واقعی

اکنون به جهان واقعی پیرامون خویش بیندیشید. نمونه هایی از موجودات و عناصر پیرامون خود را در نظر بگیرید و ببینید چه تفاوتی میان آن تصور خیالی و این موجودات واقعی هست. برای این منظور، ویژگی ها و نحوه ی همکاری چند عنصر ساده، اما بسیار موثر و مفید را بررسی میکنیم و سپس یکی از ترکیبات جهان را نظاره می کنیم تا ببینیم چه نتیجه ای به دست می آید.

عناصر موجود در طبیعت چگونه ساختمان دارند؟

عناصر موجود در طبیعت، که هر کدام ساختمان و آثار خاص خود را دارند، در دسته و شکل های مختلف با هم همکاری می کنند که حاصل آن پیدایش موجودات جدید با ساختمان جدید و با فواصل و آثار تازه است. هر یک از این همکاری ها از نظم و قانون مندی خاصی پیروی می کند و نتایج معینی را در پی دارد.

خصوصیات مجموعه نظام مندر را بنویسید: (ویژگی های جهان واقعی)

- ۱ - هر موجودی از اجزای خاص و معینی تشکیل شده است.
- ۲ - این اجزا با آرایش مخصوص به خود در کنار یکدیگر قرار گرفته اند.
- ۳ - هر جزء کار مخصوصی انجام می دهد و وظیفه ی معینی بر عهده دارد.
- ۴ - میان وظایف و مسئولیت ها پیوستگی و ارتباط مشاهده می شود، به گونه ای که کار هر یک مکمل و ادامه کار دیگری است و کارها و مسئولیت ها در ارتباط با هم معنا پیدا می یابند و اگر به کار یک جزء به تنهایی نگاه شود، ناقص و ناتمام به نظر می آید.
- ۵ - هر سامان و نظامی و همکاری و فعالیت، به دنبال هدف خاصی است که آن را از سایر سامان دهی ها و همکاری ها جدا می کند. (مهمترین ویژگی)

* این شافیه ی اصلی همان «هدف» و «غایت» است.

شرح	
فرض اول	همه این هماهنگی ها و همکاری ها خود به خود و بدون نقش قبلی اتفاق می افتد و سازنده ای وجود ندارد.
فرض دوم	خود اجزا از این آگاهی برخوردارند و متناسب با آن هدف گرد هم می آیند و همکاری را آغاز می کنند و بدون نقشه و سازنده رخ می دهند.
فرض سوم	خالق آگاه، فیبر، کلیم و متناسب با هدفی که در نظر دارد اجزا را به وجود می آورد و با طرح و نقشه و برنامه معین آنها را به همکاری و می دارد تا به هدف خاص برسند
نتیجه	هماهنگی و همکاری در رسیدن به هدف در مجموعه های نظام مند بیانگر وجود خالق آگاه و فیبر و کلیم است که با طرح و نقشه قبلی و متناسب با هدفی که دارد اجزا را به وجود آورده است.

درس دوم

پیام و نکات آیه ی ۳ سوره احقاف :

(الف) آیه ی شریفه، ناظر بر هدفمند بودن نظام آفرینش است.

(ب) تمام مخلوقات این جهان به حق (هدفمند) آفریده شده اند و دارای سرآمدی مشخص می باشند.

پیام و نکات آیه ی ۱ سوره تغابن :

(الف) همه ی مخلوقات خدا را تسبیح می گویند.

(ب) آیه ی شریفه، ناظر بر مالکیت و فرمان روایی مطلق فراوند بر همه چیز می باشد.

(پ) مالکیت خدا بر جهان، اصیل و حقیقی است.

(ت) آیه بیانگر «توحید در مالکیت» از شافه های توفیر افعالی است.

پیام و نکات آیه ی ۳ سوره تغابن :

(الف) هر یک از مخلوقات در بهترین شکل (نظم) خلق شده اند.

(ب) کاروان هستی همان طور که از خداست، رو به سوی خدا قرار دارد.

(پ) آیه ی شریفه، ناظر بر حق بودن آفرینش (هدفمند) است.

پیام و نکات آیه ی ۳۳ سوره آل عمران :

(الف) آیه ی شریفه، ناظر بر فرمان روایی مطلق فراوند و بازگشت همه ی موجودات به سوی فراوند است.

(ب) نظام واحد در جهان آفرینش و پیدایش پدیده با فراوند ارتباط طولی دارد.

(پ) همه ی مخلوقات عالم تحت قانون مندی واحد الهی عمل می کنند و به سوی خدا که مقصد نهایی جهان خلقت است، روان می باشد.

پیام و نکات آیه ی ۳ سوره ملک :

(الف) هر یک از مخلوقات و مجموعه ی آنها که نظام واحد جهانی را تشکیل می دهند دارای انجام کامل و پیوستگی دقیق برای رسیدن به هدف می باشد.

(ب) منظور از «عدم تفاوت» این است که تدبیر الهی چون حلقه های زنجیر در سراسر جهان به هم پیوسته و متصل است.

(پ) حکما این پیوستگی را به صورت یک برهان درآورده و نام آن را «برهان اتصال» گذاشته اند.

(ت) منظور از «قطر» در آیه ی شریفه، نبودن خلل و شکاف در نظام آفرینش است.

مجموعه نظام مند را تعریف کنید ؟

مجموعه نظام مند، مجموعه ای است که اجزا آن به گونه ای سامان یافته اند که فعالیت های دسته جمعی آن ها منتهی به هدفی معین می شود. و دانستیم که شافعه اصلی چنین مجموعه ای «هدفمندی» است.

با نگاه به مجموعه ک پیرامون خود چه دریابیم؟

اگر نگاه عمیق تری به مجموعه های پیرامون خود بیفکنیم، می یابیم که هر یک از آن ها از نظام های کوچکتری ساخته شده اند که آن نظام های کوچک هم برای خود هدف و غایت خاصی دارند. وجهی بسا که آن نظام های کوچک هم از نظام های کوچکتری تشکیل شده باشند. این نگاه عمیق ما را به نظام های تودرتو می رساند که به زیبایی هر چه تمام تر یک نظام را می سازند که منتهی «به هدف واحد» می شود، بدون آنکه هیچ بی نظمی و فکلی در این میان پدید آید. پس نظام های موجود از نظام های کوچک شروع می شوند و به نظام های بزرگ و بزرگ تر می رسند و منتهی به یک نظام کل بزرگ می شوند که همه ی آن نظام های کوچک تر را دربر میگیرد.

بدن انسان به عنوان یک نظام بزرگ از چه تشکیل شده است؟

بدن انسان را به عنوان یک نظام در نظر بگیرید. این بدن از دستگاه های مختلفی مانند گوارش، گردش خون، اعصاب و تنفس تشکیل شده است. آنگاه بدن انسان را یک دایره بزرگ فرض کنیم، این دستگاه ها به صورت دایره های مرتبط به هم، درون آن قرار دارند. هدف تمامی این دستگاه ها، حیات انسان است.

دستگاه های داخل بدن چگونه با یکدیگر ارتباط دارند؟

حال اگر یکی از دستگاه ها را جداگانه مورد مطالعه قرار دهیم، می بینیم که هر دستگاه نیز از چند قسمت تشکیل شده است و با یکدیگر ارتباط دارند. یعنی در داخل این دایره، دایره های کوچکتری هستند که با یکدیگر همکاری می کنند و به طور مثال، دستگاه گردش خون قسمت هایی مانند قلب، سرفک، سیاهرگ و مویرگ دارد. هدف مجموعه ی این دستگاه رانندگان مواد غذایی از طریق خون به بدن می باشد. و میدانیم که تا این هدف به انجام نرسد، حیات انسان که هدف کل دستگاه است، تحقق نخواهد یافت. (ارزی)

از قسمت های گردش خون قلب را توضیح دهید؟

اگر جلو برویم و یکی از قسمت های دستگاه گردش خون، مثلاً قلب را مطالعه کنیم، می بینیم که آن نیز از قسمت هایی مانند بطن، دریچه و دهلیز تشکیل شده که با یکدیگر ارتباط دارند و همکاری می کنند. هدف مجموعه ی این عضو پمپش خون به تمام بدن است. اگر این هدف نیز به انجام نرسد، هدف قبلی تحقق پیدا نخواهد کرد.

از قسمت های قلب، بطن را توضیح دهید؟

اگر باز هم جلو برویم و قسمتی از قلب، مانند بطن راست را مشاهده کنیم، می بینیم که آن هم از تعداد زیادی سلول تشکیل شده که با یکدیگر ارتباط دارند و همکاری می کنند.

این قسمت نیز هدفی معین دارد که اگر انجام پذیرد، قلب نیز کار خود را درست انجام خواهد داد.

پیوستگی در سلول ها چگونه می باشد؟

سلول هانیز خود به قسمت های کوچکتری می رسند که هر کدام دارای نظام خاص و هدف خاصی هستند. حال اگر از کوچکترین قسمت شروع کنیم، می بینیم که سلول برای بطن، بطن برای قلب، قلب برای دستگاه گردش خون و دستگاه گردش خون برای بدن کار می کند تا حیات و رشد بدن تامین گردد. در این جا با یک پیوستگی مواجهیم به گونه ای که هدف جزء کوچک در خدمت هدف جزء بزرگ تر، تا به برترین هدف، یعنی حیات بدن می رسیم. (ارتباط طوری)

فعالیت هر سلول برای چیست؟

فعالیت هر سلول در هر قسمت بدن نه تنها در خدمت همان قسمت است بلکه در خدمت نهایی ترین هدف یعنی رشد و حیات بدن نیز هست.

آیا نظم دستگاه ها مانع هماهنگی می شود؟

هر دستگاهی نظم، قانون مندی و هدف خاص خود را دارد. اما این امر نه تنها مانع هماهنگی و همکاری سراسری آن ها برای رسیدن به هدف نهایی نیست، بلکه در خدمت آن است.

نظم های بزرگتر چگونه به وجود می آیند؟

نظام های بزرگ از به هم پیوستن نظام های کوچک شکل می گیرند؛ بدین صورت که بطن ها، دهلیز ها و دریچه قلب را می سازند، قلب و سرش و مویرک دستگاه گردش خون، و مجموعه ای از دستگاه ها نیز بدن را شکل می دهند.

نظم و قانون مندی کی گسترده تر می شود؟

هر چه دایره ی نظام، بزرگتر می شود، نظم و قانون مندی گسترده تری لازم است که نظام های کوچکتر را درون خود جای دهد. به طور مثال خاصیت رشد و نمو به قسمت خاصی از بدن مربوط نیست، بلکه به مجموعه ی بدن و دستگاه های آن مربوط است و همه ی این دستگاه ها به نحوی برای این هدف فعالیت می کنند.

کلیه نظم بدن هدفشان چیست؟

این نظام های به هم پیوسته و تودرتو که بدن را می سازند، فعالیت هماهنگ و سازمان یافته ای انجام می دهند که در پایان منجر به حیات و رشد می شود.

عرضه بر آیات

کدام یک از آیات ابتدای درس گویای این انجام درونی و هماهنگی خلل ناپذیر در موجودات است؟ پیام آن آیه را توضیح دهید.

ملک ۳: بی نظمی و فلل و سستی در جهان نیست، (مَا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ) خدا اجزا و اعضای جهان را به گونه ای آفریده است که بتواند به هدفی که برای آن آفریده است برسد و دیگران مانع او نشوند.

پیوستگی و ارتباط پدیده های نظام واحد جهانی را توضیح دهید.

اکنون از مفروضه ی بدن انسان پیروی می آئیم و به جهان پیرامون نظری می افکنیم. کوچکترین مجموعه ی نظام مندی که بشر تاکنون شنافته است، اتم می باشد. که ذره ی اولیه ی موجودات را تشکیل می دهد. این واحد کوچک، از یک هسته و تعدادی الکترون ساخته شده است. عناصر این جهان، مانند آهن، اکسیژن، سرب، هیدروژن، نقره و طلا از اجتماع و پیوستگی اتم ها پدید آمده و مجموعه های بزرگ تر را سامان داده اند. این عناصر نیز به نوبه ی خود، به هم پیوسته و مجموعه های عظیم تری را به وجود آورده اند.

این پیوستگی و ترکیب ادامه می یابد و نظام های بزرگ و بزرگتر پدید آمده تا به ظهور کوه ها، دریا ها، درختان، حیوانات و انسان ها در این کره ی فاکتی منجر شده است؛ به طوری که وقتی به کره ی زمین نگاه می کنیم، موجودات بی شماری را که هر کدام سامان خاص خود را دارند، مشاهده می کنیم که همه به هم وابسته اند و یک مجموعه ی عظیم را در این کره شکل داده اند و سبب شده اند که حیات و زندگی بر روی کره ی زمین ادامه یابد و در پرتو این حیات، انسان ها بتوانند زندگی فردی و اجتماعی خود را سامان دهند و برای رسیدن به هدف های خود برنامه ریزی کنند.

پیوستگی و ارتباط میان پدیده ها و نظام ها از زمین هم فراتر می رود و به رابطه ی بین سیارات و ستارگان کشیده می شود. تاثیرات خورشید و ماه بر زمین از جمله روابط بین کرات است که تاکنون بشر بدان پی برده است.

پیام آیات:

ردیف	پیام	سوره/آیه
۱	تمام مخلوقات این جهان به حق آفریده شده اند و دارای بزرگی و اندازه مشخص می باشند.	احقاف/۳
۲	هریک از مخلوقات در بهترین صورت یا شکل خلق شده اند و آن چه را که لازمه ی رساندن آن به هدف بوده، خداوند به آنها داده است .	سوره تغابن آیه ی ۳
۳	هریک از مخلوقات و مجموعه ی آنها که نظام واحد جهانی را تشکیل می دهند دارای انجام کامل و پیوستگی دقیق برای رسیدن به هدف می باشد.	ملک/۳
۴	همه ی مخلوقات عالم تحت قانون مندی واحد الهی عمل می کنند و به سوی آفریده مظهر حق که مقصد نهایی آنهاست روان می باشند	تغابن/۳۱ عمران/۸۳
۵	کاروان هستی همان طور که از خداست رو به سوی خدا دارد.	تغابن/۳

هدف آفرینش جهان چیست؟

بنابر این آیات، جهان به بهترین شکل و در بهترین نظم آفریده شده و هیچ گونه خلل و بی نظمی در آن راه ندارد و به سوی فراوند که کمال مطلق است در حرکت است. یعنی حرکتی رو به رشد و رو به تکامل دارد. حرکتی که فتح همه ی قله های کمال و زیبایی را هدف قرار داده است.

درس سوم

پیام و نکات آیه ی ۷۰ سوره اسراء:

۱ - کرامت انسان به طبع ادراک و دریافت فویش تن و خود واقعی

پیام و نکات آیه ی ۳۰ سوره روم:

۱ - آیه شریفه ناظر بر «سرشت خدا شایع» انسان است.

۲ - فراوند انسان را فطرَتاً خدا گر و حق گرا آفریده است.

پیام و نکات آیه ی ۷ و ۸ سوره شمس:

۱ - درک زیبایی ها و زشتی ها و گرایش به سوی آنها

۲ - به انسان «خوبی» و «بدی» الهام شده است. (گرایش به نیکی ها و خوبی ها)

پیام و نکات آیه ی ۳ سوره انسان:

۱ - آیه شریفه به بهترین شکل آزادی و اختیار انسان بیان می کند.

۲ - دو مفهوم «شکرگذاری» و «ناسپاسی» با فرض اختیار برای انسان معنی پیدا می کند.

پیام و نکات آیه ی ۶۹ سوره عنکبوت:

۱ - آیه شریفه ناظر بر عنایت الهی است.

۲ - فراوند وعده داده است هرکس که در راه خدا که همان راه فویشبتی انسان هاست تلاش کند او را از امداد های غیبی خود بهره مند سازد.

پیام و نکات آیه ی ۲ سوره قیامت:

۱ - عکس العمل نشان دادن در مقابل گناه و زشتی

۲ - سرزنش گروملالت کننده درونی که قرآن آن را نفس لوامه می خواند.

۳ - قرآن کریم به نفس لواحه سوگند یاد می کند که این بیانگر اهمیت آن در وجود انسان است.

پیام و نکات آیه ی ۱۷ و ۱۸ سوره زمر:

- ۱ - آیه شریفه آزاد اندیشی و انتقاب گری انسان هارا نشان می دهد.
- ۲ - نشانه ی یک انسان فردمند و مومن حق طلب این است که در همه ی امور بهترین و نیکوترین را انتقاب می کنند
- ۳ - قرآن کریم نتیجه ی انتقاب نیک را «هدایت» ذکر می کند.

پیام و نکات آیه ی ۱۶۸ و ۱۶۹ سوره بقره:

- ۱ - معلولیت پیروی از وسوسه شیطان و علیت مرام فواری
- ۲ - شیطان دشمنی آشکار برای انسان معرفی شده است.
- ۳ - از آیه شریفه و موجب مفرد نگه داشتن راه های شیطان و حرمت همگامی با آن مفهوم می گردد.
- ۴ - کار شیطان وسوسه کردن و دادن وعده های دروغین است.

پیام و نکات آیه ی ۱۶ سوره ق:

- ۱ - آیه شریفه ناظر بر نفس اماره است.
- ۲ - عامل اصلی گناه و راه نفوذ شیطان «نفس اماره» است.